

Skärmar och hälsa: Strålning som komplementär teori till sociala förklaringar

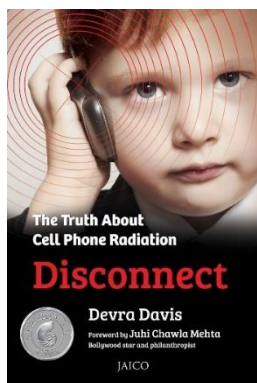
Författare: Mads Rohde, publicerad på norska första gången 14 november 2024 i hans blogg, återgiven med tillåtelse.

Skärmanvändning har blivit ett omdiskuterat ämne under de senaste åren. Jag ska inte försöka räkna upp hur många böcker som har publicerats om skärmarnas eventuella skadliga effekter. En av de senaste internationella bästsäljarna är Jonathan Haidts bok [The Anxious Generation](#) (2024). I *The Anxious Generation* går Haidt till botten med den ökade skärmanvändningen som en trolig orsak till den försämrade psykiska hälsan, särskilt bland unga.

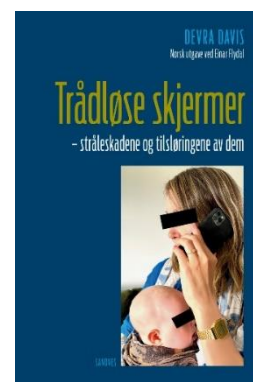
Men om effekterna av skärmar är verkliga, hur påverkar de vår hälsa? Sociala och psykologiska effekter har lyfts fram, liksom effekterna av blått ljus från skärmen, som vi har fått mer kunskap om på senare år.

Devra Davis, en amerikansk epidemiolog och toxikolog, besökte Norge den 7 november 2024 inför lanseringen av den norska utgåvan av sin bok *Disconnect* och höll en föreläsning för cirka 150 deltagare.

I *Disconnect* ger hon ytterligare en rent biofysikalisk förklaring till de skadliga effekterna av skärmanvändning: den icke-joniserande strålningen från våra handhållna enheter.

Vänster: Engelsk version av *Disconnect*

Höger: Norsk översättning av *Disconnect*

Ämnet är kontroversiellt. Tanken på att icke-joniserande strålning kan ha betydelse för folkhälsan välkomnas inte med öppna armar av samhället i stort. Att kritisera användning av skärmar är också ett angrepp på en teknik som vi älskar och som många företag är beroende av.

Även för Jonathan Haidt, som inte berörde strålningstemat i sin bok, [har "hanteringen av kritiken blivit ett heltidsjobb"](#).

I detta inlägg följer en *kort sammanfattning* av Davis föreläsning i Oslo den 7 november. Jag kommer inte att gå in i detalj på de olika påståenden som framfördes i Davis presentation eller av andra presentatörer vid evenemanget.

Devra Davis

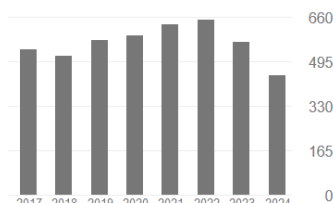
Devra Davis (bild från Wikipedia)

Devra Davis från Environmental Health Trust (Wyoming, USA) besökte Oslo den 7 november 2024 i samband med utgivningen av sin bok *Disconnect* (*Trådløse skjermer* på norska) från 2010.

Den norska utgåvan (november 2024) är baserat på en revidering av *Disconnect* från januari 2024.

Davis är epidemiolog och toxikolog och har bedrivit forskning sedan 1988 och har för närvarande 369 listningar i Google Scholar, med mer än 12.551 citeringar. Hennes mest citerade artikel är [Medical hypothesis: xenoestrogens as preventable causes of breast cancer](#) med mer än 860 citeringar.

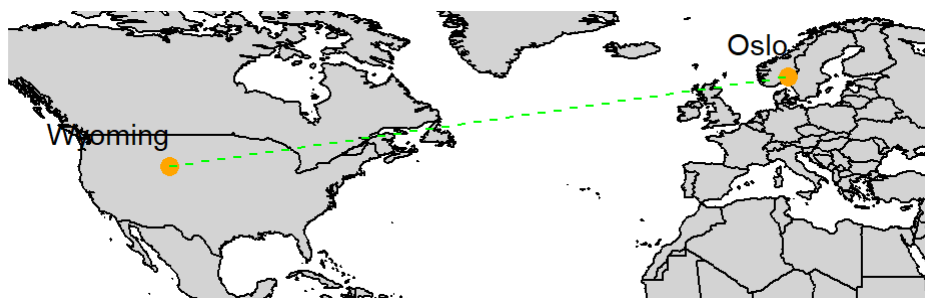
Cited by	VIEW ALL	
	All	Since 2019
Citations	12551	3488
h-index	56	32
i10-index	131	60

Google Scholar-citeringar för Devra Davis

Plats

Evenemanget ägde rum på [Litteraturhuset](#) i Oslo, med ca 150 deltagare, och arrangerades av Svein Sandnes Bokforlag, Einar Flydal (översättare) och FELO (den norska organisationen för elöverkänsliga).

Plats: Oslo (besökt av Davis från Wyoming)

Lista över talare

Övriga talare var:

- Ole Petter Hjelle, MD, PhD, författare
- Cornelia Waltramm-Seltsam, dr. med.
- Else Nordhagen, forskare inom telekom
- Eirik Garnås, universitetslektor
- Solveig Glomsrød, forskare och representant för FELO
- Hugo P. Matre, advokat, Schjødt AS
- Odd Magne Hjortland, ingenjör, EMF Consult AS

Testiklar

När undertecknad växte upp vid millennieskiftet och fick min första telefon, en silverfärgad Motorola, minns jag vagt att vi pojkar skämtsamt skrämde varandra med att vi skulle få testikelcancer om vi bar telefonen i byxorna.

Idag, 30 år senare, var det återigen testiklarna som stod i centrum för Davis föreläsning med titeln:

Vad testiklar och hjärnor har gemensamt - och vad som hände med den kunskapen.

Men sedan mobiltelefonen introducerades har det inte varit *testikelcancer* som har fångat forskarnas intresse. (Jag kan faktiskt inte minnas att jag har sett någon forskningsrapport som har undersökt eller funnit ett samband mellan telefonanvändning och testikelcancer). Det relevanta ämnet har blivit *manlig fertilitet*. Och det var också det som Davis inledde sin föreläsning med.

Davis hänvisade till många studier om olika biologiska och hälsomässiga effekter, hon har själv har bidragit till många av dessa studier, som enligt hennes uppfattning visar på tydliga effekter.

Samtidigt godtog Davis andra teorier om varför vi kan se negativa effekter av skärmanvändning, till exempel att barns utveckling kan hämmas genom att de förlorar den för utvecklingen viktiga verbala och icke-verbala kommunikationen med sina föräldrar.

Cancer har länge varit ett forskningsintresse för Davis. I sin presentation berörde hon resultat som är relevanta för vissa specifika cancerformer, såsom sköldkörtelcancer, kolorektal cancer hos unga vuxna och hjärncancer. I en artikel i [Environmental Research](#) från 2017 granskade hon och medförfattarna litteraturen och drog slutsatsen att klassificeringen av radiofrekventa elektromagnetiska fält (RF-EMF) bör höjas från grupp 2B, *möjligen* cancerframkallande, till grupp 1, *cancerframkallande*. Internationella centret för cancerforskning (IARC) [klassificerade RF-EMF som möjligen cancerframkallande 2011](#).

Naturligtvis är det bara IARC som har mandat att ändra sin egen klassificering av cancerframkallande ämnen. RF-EMF ska granskas av IARC under perioden [2025-2029](#), och dess klassificering kan komma att ändras (i båda riktningarna) då.

Riktlinjerna är föråldrade och har visat sig överskridas

Vidare framförde Davis kritik mot de nuvarande riktlinjerna för gränsvärden och menade att de är föråldrade.

Om det är så att dagens gränsvärden för strålning inte är tillräckligt strikta, borde vi då inte åtminstone kunna lita på att dagens telefoner inte överskrider dem?

Som svar på denna fråga hänvisade Davis till resultat från det kanadensiska TV-bolaget CBS (2017) och [Chicago Tribune](#) (2019), som har visat att många telefoner överskrider gränsvärdena när de testas i verkliga situationer nära kroppen.

Devra Davis på Litteraturhuset i Oslo, 7 november 2024 (Foto: Mads Rohde)

Här är en länk till videon av CBS-rapporten från 2017: https://youtu.be/Wm69ik_Qdb8

Dessutom förklarade Davis att hennes organisation, *Environmental Health Trust*, nyligen har avslöjat att den amerikanska tillsynsmyndigheten *Federal Communications Commission* (FCC), [i hemlighet testade telefoner](#) själva under 2019, samtidigt som *Chicago Tribune* publicerade sin artikel om mobiltelefoner som överskred gränsvärdena för strålning. Även FCC fann att gränsvärdena för strålningsexponering överskreds.

Men FCC undanhöll denna information från allmänheten. Enligt Davis är detta ett föga känt faktum som inte har kommit ut i nyheterna ännu. Och inget av dessa avslöjanden har resulterat i några förändringar.

Environmental Health Trust vann också ett rättsfall mot FCC 2021. [Domaren beordrade FCC att granska litteraturen](#) om icke-joniserande strålning, så att ny vetenskap kunde beaktas i deras regleringsriktlinjer. Ett misstag begicks, konstaterade Davis: Domstolen gav inte FCC någon tidsfrist, så domstolsbeslutet har inte lett till några förändringar, och det kan krävas **en följd av stämningar** för att ställa FCC till svars.

Mer nyfikenhet behövs

Enligt min mening bör det Davis presenterade uppmuntra fler människor och forskare att åtminstone vara nyfikna på eventuella hälsorisker med icke-joniserande strålning från skärmar och annan utrustning.

Det är förvånande att forskare som studerar hälsoeffekterna av skärmanvändning ofta inte ens nämner RF-EMF. Man skulle åtminstone kunna förvänta sig att forskare som undersöker hälsoeffekter av skärmar säger att det inte är en viktig faktor, eller att kunskapen är begränsad - om det är deras inställning.

Om jag får ge en empatisk (i motsats till en kritisk) tolkning av varför vi ofta inte hör RF-EMF nämnas när vi diskuterar skärmarnas hälsoeffekter, så skulle jag säga att det delvis kan bero på bristande kunskap om RF-EMF, möjligen i kombination med ämnets komplexitet. På den mer kritiska sidan skulle man kunna hävda att det är en forskningsetisk fråga att ta bort icke-joniserande strålning ur ekvationen. Att inte nämna RF-EMF är ett enkelt sätt att komma undan komplexiteten och kontroverserna, men vad säger det om dessa forskares sanningsökande?

Ser vi ett ökat intresse för icke-joniserande strålning i Norge?

Är det fler forskare som undersöker strålningseffekterna av skärmanvändning i Norge?

Jag har sett få tecken på ett växande forskningsintresse. En annan presentatör vid evenemanget, den norske allmänläkaren och författaren **Ole Petter Hjelle** (PhD), som höll en föreläsning om sin egen bok "*Det digitale dopet*" ([Det digitala dopet](#)), delade med sig av några nyheter.

Hjelle sammanfattade först effekterna av skärmar och möjliga förklaringar från sin egen bok i fyra punkter:

1. Störd utveckling av hjärnan, särskilt hos små barn
2. Minskad sömntid och sömnkvalitet (på grund av effekter av blått ljus och mindre tid som används för sömn när skärmar prioriteras)
3. Försämrad psykisk hälsa på grund av användning av sociala medier (hypotesen om sociala jämförelser)
4. Inaktivitet eller minskad fysisk aktivitet

Radiofrekvent strålning nämndes inte.

Men i slutet av föreläsningen berättade Hjelle att han funderar på att starta ett projekt i samarbete med det norska forskningsinstitutet [SINTEF](#), där man ska försöka isolera strålningseffekterna av skärmanvändning.

Informationen om detta möjliga projekt var knapphändig, men om ett sådant projekt genomförs kan det vara lovande för det vetenskapliga fält som sysslar med hälsoeffekter av icke-joniserande strålning. SINTEF är "en av Europas största oberoende forskningsorganisationer". Som slogan använder de *Technology for a better society* på sin webbplats.

Under tiden, efter att själv ha följt detta ämne i flera år utan att se några anmärkningsvärda vetenskapliga framsteg initieras i Norge förutom oberoende forskares insats ^{1 2}, är det kanske bäst att skruva ner förväntningarna om huruvida det nämnda projektet kommer att realiseras.

Jag har själv precis öppnat Davis bok, så detta är inte en recension av Davis bok eller en kommentar till bokens vetenskapliga innehåll. Jag har inte heller läst Hjelles bok.

För den som är intresserad av miljö och hälsa kan jag dock rekommendera två andra böcker av Davis, som jag har läst: [When Smore Ran Like Water \(2002\)](#) och [The Secret History of the War on Cancer \(2007\)](#).

Länk till originalartikeln:

Rohde, Mads. 2024. "Screens and Health: EMF Scientist Devra Davis Visits Norway." The EpiWaves Blog. November 14, 2024. <https://madsrohde.com//posts/en/davis-disconnect-oslo>.

Översättning till svenska av miljöföreningen Vågbrytaren: <https://vagbrytaren.se/>

¹ WHO to build neglect of RF-EMF exposure hazards on flawed EHC reviews? Case study demonstrates how "no hazards" conclusion is drawn from data showing hazards, Else K. Nordhagen och Einar Flydal

From the journal [Reviews on Environmental Health](#), <https://doi.org/10.1515/reveh-2024-0089>

Published online by [De Gruyter](#) July 10, 2024

² Self-referencing authorships behind the ICNIRP 2020 radiation protection guidelines, Else K. Nordhagen och Einar Flydal

From the journal [Reviews on Environmental Health](#), <https://doi.org/10.1515/reveh-2022-0037>